

בית המשפט העליון

תמצית פסק הדין בבג"ץ 1107/21, בג"ץ 1157/21, בג"ץ 1337/21,

בג"ץ 1638/21

(עתירות סגירת השמיים)

תאריך מתן פסק הדין: 17.3.2021; ד' בניסן התשפ"א.

שופטי ההרכב: הנשיאה א' חיות; השופט נ' הנדל; השופט י' עמית.

בית המשפט העליון קבע היום כי תקנה 1א(ד)(1) לתקנות הגבלת התעופה הקובעת מכסה של 3,000 נוסעים נכנסים ביום ותקנה 4 לתקנות היציאה והכניסה הדורשת אישור ועדת חריגים טרם יציאה מישראל עבור מי שאינם מחוסנים או מחלימים – אינן חוקתיות. הוחלט כי לא ניתן יהיה להאריך את תוקפן של הגבלות אלה במתכונתן הנוכחית לאחר פקיעתן ביום 20.3.2021, וניתנה התראת בטלות לפיה ככל שיוטלו בעתיד הגבלות חדשות כלשהן על הכניסה לישראל והיציאה ממנה, יש לבסס אותן על תשתית עובדתית מקיפה ועדכנית ולהבטיח כי הן עומדות כנדרש במבחנים החוקתיים.

מאז ינואר 2021 מוטלת הגבלות על היציאה מישראל והכניסה אליה בשל גילוי זנים (וריאנטים) חדשים של נגיף הקורונה לגביהם קיים חשש בדבר יעילותו של החיסון. הגבלות אלו עברו גלגולים רבים.

בית המשפט, מפי הנשיאה חיות, עמד על כך שההגבלות מהוות פגיעה בליבת הזכות החוקתית לכניסה לישראל וליציאה ממנה ובזכויות נוספות המצויות בליבת מרקם החיים הדמוקרטיים. בית המשפט ציין עוד כי פרק הזמן הממושך והרצוף שבו חלות ההגבלות אשר הוטלו מבלי שניתנה שהות מספקת לאזרחים להתארגנות ומבלי שהובהר המועד שבו יוסרו במלואן; והסמיכות ליום הבחירות, מעצימים את הפגיעה בזכויות אזרח.

בית המשפט ציין כי ההגבלות נקבעו מבלי שיהיו בפני הממשלה נתונים כלשהם על אודות מספר האזרחים המצויים בחו"ל והמבקשים לשוב ארצה; כי לא התקבל הסבר מדוע הועמדה מכסת הנוסעים היומית על 3,000; וכי הרושם שנוצר הוא שתחת השקעת מאמץ ומשאבים באכיפת הבידוד, שהפרתו היא העומדת במוקד החשש מפני התפשטות וריאנטים – העדיפה הממשלה להפעיל משטר של מכסות כניסה לישראל, שהוא משטר פשוט יותר לביצוע אך פגיעתו בזכויות יסוד קשה הרבה יותר. מסקנה זו

מתחדדת לנוכח העובדה שמדינת ישראל היא המדינה הדמוקרטית היחידה בעולם שבה הוגבלה באופן כה גורף זכותם של אזרחים להיכנס למדינתם.

בית המשפט סיכם בציינו כי איום נגיף הקורונה על זניו השונים אינו צפוי להיעלם מחיינו בטווח הזמן הנראה לעין, וזאת חרף הצלחתו של מבצע החיסונים. משכך, יש לאזן בין הנזק העלול להיגרם עקב חדירתו של זן בלתי ידוע של הנגיף ובין הפגיעה בזכויות יסוד של אזרחי המדינה ותושביה. איזון זה צריך לאפשר שגרת חיים לצד הנגיף, תוך ניהול נכון של הסיכונים הכרוכים בכך המביא בחשבון, בין היתר, את הסיכון המופחת הנשקף לאוכלוסיית המחוסנים והמחלימים, תוך מתן משקל מתאים להיות היוצא או הנכנס אזרח ישראל שהוא תושב המדינה ומרכז חייו בה.

השופט עמית ציין כי כבר ביום שבו החליטה הממשלה על סגירת שערי נתב"ג "מהיום למחר" היה ברור כי סגירת השמיים אינה יכולה להיות פתרון לטווח ארוך, אף לא פתרון לזמן קצר, ויש למצוא פתרון מיידי לבעיה הקרדינלית של אכיפת הבידוד על הנכנסים לישראל.

השופט הנדל הדגיש כי ההגבלות אינן עומדות במבחן המידתיות במוכן הצר, לנוכח העובדה שנתונים רלוונטיים לא עמדו לנגד עיני מקבלי ההחלטות, ועוד הדגיש כי עד תום תוקפן של התקנות יש ליתן פרשנות מקלה ככל האפשר למגבלה זו, בייחוד בהינתן הסמיכות למועד הבחירות.